DOMSTOLENS DOM
av den 26 maj 1982*

I mål 133/81

har Cour de cassation i Frankrike till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Roger Ivenel, Strasbourg (Frankrike),

och

Helmut Schwab, Oettingen (Förbundsrepubliken Tyskland).

Begäran avser tolkningen av artikel 5.1 i Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden J. Mertens de Wilmars, avdelningsordförandena G. Bosco, A. Touffait och O. Due samt domarna Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans, A. Chloros och F. Grévisse,

generaladvokat: G. Reischl,
justitiesekreterare: P. Heim,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: franska.

dom

DOMSKÄL

1 Genom dom av den 2 april 1981, som inkom till domstolen den 3 juni samma år, har Cour de cassation i Frankrike, enligt protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (nedan benämnd konventionen), ställt en fråga om tolkningen av artikel 5.1 i konventionen.

2 Frågan har uppkommit inom ramen för en rättegång mellan Ivenel, bosatt i Strasbourg, och företaget Schwab Maschinenbau, etablerat i Oettingen, Bayern. I rättegången yrkas med anledning av ett påstått brott mot ett handelsresandeavtal betalning av provision, ersättning för goodwill, lön under uppsägningstid och semesterersättning.

3 Conseil de prud'hommes i Strasbourg, vid vilken talan hade väckts, tillbakavisade två invändningar från Schwab om bristande behörighet för den sistnämnda domstolen. Domstolen grundade sin sakliga behörighet på den omständigheten att avtalet mellan parterna, enligt domstolens mening, måste betraktas som ett anställningsavtal. Vad beträffar dess territoriella behörighet ansåg domstolen att enligt artikel 5.1 i konventionen talan avseende avtal mot den som har hemvist i en annan medlemsstat kan väckas vid domstolen i den ort där förpliktelsen har uppfyllts eller skall uppfyllas och att den förpliktelse som skulle beaktas i förevarande fall var representantens arbetsprestation. Denne hade sitt kontor i Strasbourg, där han samlade och expedierade beställningarna.

4 Schwab överklagade till Cour d'appel i Colmar som i likhet med Conseil de prud'hommes konstaterade att fråga var om ett anställningsavtal, men som upphävde underinstansens dom på grund av bristande territoriell behörighet. Cour d'appel ansåg därvid att den förpliktelse som skall beaktas vid tillämpningen av artikel 5.1 i konventionen, är den förpliktelse som ligger till grund för talan. Denna förpliktelse utgjordes i förevarande fall av det mot Schwab riktade kravet på betalning av provision och andra ersättningar, varvid fullgörelse skulle ske hos gäldenären och inte hos fordringsägaren.

5 Ivenel överklagade till Cour de cassation under åberopande av att avgörandet i Cour d'appel stred mot artikel 5.1 i konventionen.

6 Efter att ha redovisat de av Cour d'appel anförda skälen för att anse de franska domstolarna sakna behörighet i förevarande fall fann Cour de cassation emellertid att – eftersom tvisten hade sin grund i uppfyllelsen av ett representantavtal innehållande ömsesidiga förpliktelser av vilka åtminstone vissa skulle uppfyllas i Frankrike – frågan om uppfyllelseorten för förpliktelsen i den mening som avses i nämnda artikel 5.1 gav upphov till tolkningsproblem. Cour de cassation förklarade därför målet vilande för att hos EG-domstolen begära ett avgörande om tolkningen av nämnda bestämmelse.

7 Det skall anmärkas att – såsom domstolen redan slagit fast i bl.a. domen av den 6 oktober 1976 (Tessili, C-12/76, Rec. s. 1473) – "den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller skall uppfyllas" enligt artikel 5.1 i konventionen skall bestämmas i enlighet med den lag som reglerar den tvistiga förpliktelsen enligt kollisionsnormerna vid den domstol där talan väckts.

8 Avsikten med den nationella domstolens fråga är att erhålla besked om vilken tvistig förpliktelse som skall beaktas enligt denna definition, om talan grundar sig på olika förpliktelser som härrör från ett enda representantavtal, som av de domstolar som dömt i saken betecknats som ett anställningsavtal.

9 I sin dom av den 6 oktober 1976 (De Bloos, C-14/76, Rec. s. 1497) har domstolen redan uttalat att om en talan föranleds av ett ensamåterförsäljaravtal mellan två handelsföretag, är det den förpliktelse som ligger till grund för talan i målet som skall beaktas vid tillämpningen av artikel 5.1 i konventionen. Frågan i förevarande mål gäller om samma kriterier skall tillämpas på fall av sådan karaktär som har beskrivits av den nationella domstolen.

10 Denna fråga bör prövas mot bakgrund av såväl konventionens syften som den allmänna systematiken hos dess bestämmelser.

11 Införandet av sådana särskilda behörighetsregler som dem i artiklarna 5 och 6 i konventionen motiveras bl.a. av att det föreligger en nära anknytning mellan en tvist och den behöriga domstolen. I den rapport som upprättats av den expertkommitté som utarbetat konventionstexten (EGT nr C 59, 1979 s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) understryks denna anknytning bl.a. genom påpekandet att domstolen i den ort där förpliktelsen har uppfyllts eller skall uppfyllas är av betydelse i mål om uppbärande av arvoden, eftersom fordringsägaren i detta fall kan välja att väcka talan vid domstolarna i den stat där motparten har sitt hemvist, med stöd av de allmänna bestämmelserna i artikel 2 i konventionen, eller vid en

annan stats domstol inom vars behörighetsområde prestationen har skett, i synnerhet om betalningsskyldigheten i enlighet med tillämplig lag skall verkställas i den ort där tjänsteprestationen skett.

12 I ovannämnda rapport anges även skälen till att konventionsförfattarna inte ansåg det lämpligt att i konventionen införa en bestämmelse om exklusiv behörighet för tvister angående anställningsavtal. Enligt samma rapport är det önskvärt att i möjligaste mån tvister angående sådana frågor lokaliseras till domstolarna i den stat vars lagstiftning reglerar avtalet i fråga. Vid tiden för utarbetandet av konventionen pågick nämligen arbeten med att harmonisera tillämpningen av den arbetsrättsliga lagstiftningen i gemenskapens medlemsstater. I rapporten kom man till den slutsatsen att befintliga konventionsbestämmelser, såsom de i artikel 2 om allmänt forum och de i artikel 5.1 om forum solutionis, för närvarande får anses ta tillräcklig hänsyn till relevanta intressen.

13 Det bör noteras att en konvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser öppnades för undertecknande av medlemsstaterna den 19 juni 1980 (EGT L 266, 1980 s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). I dess artikel 6 föreskrivs att ett anställningsavtal i avsaknad av lagval skall regleras av lagen i det land där den anställde för att fullgöra avtalet vanligtvis utför sitt arbete, såvida det inte av omständigheterna som helhet framgår att avtalet har närmare anknytning till ett annat land.

14 I experternas rapport om konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (EGT C 282, 1980, s.1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) anförs i detta hänseende att införandet av en särskild kollisionsnorm för anställningsavtal hade som syfte att åstadkomma lämpliga regler för områden där avtalsparternas intressen är åtskilda och att genom dylika regler ge en garanti för att den part som ur social och ekonomisk synvinkel är att betrakta som den svagare i avtalsförhållandet erhåller ett tillräckligt skydd.

15 Av denna redogörelse framgår att med artikel 5.1 i konventionen åsyftas, såvitt gäller avtalsfrågor, särskilt att tillerkänna domstolsbehörighet åt det land som har en nära anknytning till tvisten ifråga. Vidare framgår det att denna anknytning, då fråga är om ett anställningsavtal, särskilt består i den lag som är tillämplig på avtalet och att denna lag, i enlighet med utvecklingen av de aktuella kollisionsnormerna, bestäms av den förpliktelse som är karaktäristisk för avtalet ifråga och som normalt är förpliktelsen att utföra

arbetet.

16 En granskning av konventionens bestämmelser ger vid handen att dessa, genom att uppställa särskilda behörighetsregler eller t.o.m. regler om exklusiv behörighet för tvister om försäkringar, avbetalningsköp och nyttjanderätt till fast egendom, erkänner att även reglerna om domstolarnas behörighet är inspirerade av en önskan att ge ett lämpligt skydd åt den av avtalsparterna som är den svagare ur social synvinkel.

17 Den ställda frågan skall besvaras med beaktande av dessa omständigheter.

18 I ett fall som det förevarande, där den nationella domstolen skall ta ställning till yrkanden som grundar sig på förpliktelser hänförliga till ett representantavtal – av vilka yrkanden vissa avser arbetstagarens krav på vederlag från ett företag med hemvist i en stat, medan andra avser krav på ersättningar som har sin grund i det sätt på vilket arbetet utförts i en annan stat – är det av vikt att konventionsbestämmelserna tolkas på ett sådant sätt att den nationella domstolen inte finner anledning att förklara sig behörig beträffande vissa yrkanden men obehörig beträffande vissa andra.

19 En sådan verkan skulle så mycket mindre stå i överensstämmelse med konventionens syften och allmänna systematik som det är fråga om ett anställningsavtal för vilket den tillämpliga lagen i allmänhet innehåller bestämmelser till skydd för arbetstagaren. Denna lag är normalt den som gäller i den ort där det arbete utförs som utgör den för avtalet karaktäristiska prestationen.

20 Av det ovan anförda sammantaget framgår att om yrkanden grundar sig på olika förpliktelser vilka härrör från ett sådant avtal om anställning som representant som binder en arbetstagare till ett företag, är det den för avtalet karaktäristiska förpliktelsen som skall beaktas vid tillämpningen av artikel 5.1 i konventionen.

Rättegångskostnader

21 De kostnader som har förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna vid den nationella domstolen

utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som förts vidare genom beslut av den 2 april 1981 av Cour de cassation i Frankrike – följande dom:

Om yrkanden grundar sig på olika förpliktelser vilka härrör från ett sådant avtal om anställning som representant som binder en arbetstagare till ett företag, är det den för avtalet karaktäristiska förpliktelsen som skall beaktas vid tillämpningen av artikel 5.1 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område.

Mertens de Wilmars Bosco Touffait Due

Mackenzie Stuart O'Keeffe Koopmans Chloros Grévisse

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 26 maj 1982.

P. Heim
Justitiesekreterare

J. Mertens de Wilmars
Ordförande